

BELEIDSPLAN

2022 === 2025

STICHTING WAALSE KERK

BREDA

Beleidsplan Stichting Waalse Kerk 2022 - 2025

Inhoudsopgave:

1. Voorwoord
2. Doelstellingen
  - 2.1. algemene doelstelling
  - 2.2. culturele doelstelling
  - 2.3. maatschappelijke en zakelijke doelstelling
3. Dienstverlening en producten
  - 3.1. inleiding
  - 3.2. cultuur
  - 3.2. maatschappelijk en zakelijk
  - 3.3. samenvatting gebruik
4. Instandhouding
  - 4.1. onderhoud
  - 4.2. restauratieplicht
  - 4.3. SIM plan 2022-2027
5. Bestuurssamenstelling en Personeel
  - 5.1 samenstelling en taakverdeling bestuur
  - 5.2 beheer en exploitatie
6. Geactualiseerde begroting 2021
7. Meerjarenbegroting 2022 - 2025

Breda, augustus 2021

1. Voorwoord.

Op 23 april 1985 werd - op initiatief van de gemeente Breda - bij notariële akte opgericht de “Stichting tot beheer en exploitatie van de Waalse Kerk te Breda”. Deze oprichtingsakte was nodig i.v.m. de door het bestuur i.o. voorgenomen sluiting van een gebruiksovereenkomst met de Waals Hervormde Gemeente te Breda . De Waalse Gemeente Breda was immers eigenaresse van het kerkgebouw de Waalse Kerk alsmede van de roerende en onroerende inventaris. Deze overeenkomst werd tussen partijen schriftelijk vastgelegd op 14 juni 1985.

Het recht van gebruik werd aan de Stichting verleend met de uitdrukkelijke opdracht om te waarborgen dat de Waalse Kerk blijft voortbestaan als kerkgebouw voor de uitoefening van de openbare Eredienst van de Waalse Gemeente Breda, maar ook dat de kerk voor een zo breed mogelijk gebruik beschikbaar is voor maatschappelijke doeleinden en kunstbeoefening, in overeenstemming met de aard van het gebouw, en tenslotte - om te bevorderen dat aan deze bestemmingen zal worden voldaan - dat de Stichting het kerkgebouw in zo goed mogelijke staat zal onderhouden. Hierbij is van belang dat het pand is aangewezen als beschermd rijksmonument als bedoeld in de Monumentenwet.

Voor de exploitatie en het onderhoud werd een vorm van zgn. publiek private samenwerking aangegaan tussen de gemeente Breda en de Stichting. Deze samenwerking voorziet erin, dat naast een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage, de Stichting eigen inkomsten genereert.

Vóór 2000 werd, naast een jaarlijkse exploitatiebijdrage, regelmatig voor een aantal investeringen, die nodig waren voor de instandhouding van het gebouw en vervanging van duurzame inrichting, dan wel voor het optimaal functioneren van het gebouw in relatie tot de voorkomende activiteiten, een beroep gedaan op gemeentelijke investeringssubsidies.

Vanaf 2000 is de gemeentelijke bijdrage voor exploitatie en beheer versus noodzakelijke investeringen in het kader van instandhouding en restauratie van dit monumentale pand zodanig structureel verhoogd dat de Stichting naar de toekomst toe zonder aanvullende gemeentelijke investeringssubsidies aan de statutaire doelstelling zou kunnen blijven voldoen. Onderlegger voor deze structurele verhoging was het door de Stichting voorgelegde en door de gemeente goedgekeurde bedrijfsplan 2000 – 2002, in latere jaren telkens voor 2, of 3 jaren geactualiseerd.

Bij de subsidietoekenning voor 2013 werd aangegeven dat de Stichting Waalse Kerk is opgenomen in de culturele hoofdstructuur. Dat betekende dat de gemeente met onze stichting meerjarenafspraken maakt over de jaarlijkse subsidie. Onderdeel van die meerjarenafspraken zijn tenminste een beleidsplan voor een periode van 4 jaren en een overeenkomst tussen de gemeente Breda en onze Stichting voor diezelfde periode.

Op 2 augustus 2013 heeft onze stichting het gevraagde beleidsplan 2013-2017 ingediend en op 14 maart 2014 is de subsidieovereenkomst gesloten voor de periode 2014-2017.

Het geactualiseerde bedrijfsplan 2018 – 2021 is bij de gemeente ingediend op 12-september 2017 en op 31 januari 2018 is de laatste subsidieovereenkomst gesloten voor de periode 2018 – 2021.

Voor de te sluiten subsidieovereenkomst voor de jaren 2022 – 2025 is actualisering van ons bedrijfsplan nodig en bij deze uitgewerkt voor die jaren.

2. Doelstellingen

2.1 Algemene doelstelling.

Ingevolge artikel 2 van de Statuten heeft de Stichting als doel:

- a. de instandhouding van de Waalse Kerk te Breda en de zich daarin bevindende inventaris;
- b. te bevorderen dat de Waalse Kerk een functie heeft en houdt ten behoeve van de Bredase gemeenschap.

De Stichting tracht haar doel te bereiken door:

1. het beheer en de exploitatie van de Waalse Kerk in de ruimste zin van het woord;
2. het doen uitvoeren van restauraties en onderhoudswerkzaamheden en voorts al datgene te doen wat daarmee verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn;

In de met de Waalse Gemeente gesloten gebruiksovereenkomst is vastgelegd dat het gebruiksrecht is verleend met de uitdrukkelijke opdracht om te waarborgen;

- a. dat de Waalse Kerk blijft voortbestaan als kerkgebouw voor de uitoefening van de openbare eredienst van de Waalse Gemeente Breda ;
- b. dat de Waalse Kerk beschikbaar is voor kunstbeoefening en andere maatschappelijke doeleinden, in overeenstemming met de aard van het gebouw;
- c. dat aan deze bestemmingen zal worden voldaan, door het gebouw in zo goed mogelijke staat te onderhouden.

De exploitatie vindt plaats door de Waalse Kerk ter beschikking te stellen voor de Bredase gemeenschap en daarbuiten ten behoeve van:

2.2 Culturele doelstellingen.

- a. het houden van instrumentale en vocale concerten;
- b. het houden van exposities door individuele kunstenaars;
- c. het houden van openbare erediensten en bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard;
- d. overige activiteiten, waarbij culturele onderdelen een belangrijk bestanddeel dienen te zijn.

2.3 Maatschappelijke en zakelijke doelstellingen.

- a. het houden van vergaderingen, presentaties, seminars, symposia, kleine congressen, themadagen, cursussen e.d.;
- b. het sluiten van huwelijken, zowel burgerlijk als kerkelijk;
- c. het houden van overige bijeenkomsten, zo mogelijk in samenhang met een culturele activiteit;
- d. diploma-uitreikingen door onderwijsinstututen;
- e. rondleidingen onder andere door de Vrije Gidsen, Breda Promotion en Gilde de Baronie.

3. Dienstverlening en Producten

3.1 Inleiding.

In de loop van de jaren is de acceptatie van het gebruik van kerkgebouwen – anders dan voor uitsluitend erediensten en bezinningsbijeenkomsten van levensbeschouwelijke aard – sterk gegroeid. Een meer functioneel gebruik van deze anders veelal leegstaande gebouwen is dan ook overal waarneembaar.

Ook het gebruik van de Waalse Kerk is in deze zin sterk geëvolueerd. Hoewel de nadruk blijft liggen op een meer ingetogen karakter van de te ondernemen activiteiten, is er steeds meer ruimte gekomen voor multifunctionele inzet van de beschikbare ruimte van dit prachtige monument.

In de loop van de jaren is dan ook – zoals hiervoor in hoofdstuk 2 is aangegeven – het gebruik voor zowel culturele als ook maatschappelijke en zakelijke doelstellingen toegenomen.

De producten en diensten die kunnen worden aangeboden bestaan uit verhuur van de kerk, de consistoriekamer, de vleugel en het orgel. In de kerk zijn 150 zitplaatsen. Dit aantal kan met 50 extra plaatsen worden uitgebreid.

In beperkte mate worden consumpties en catering verzorgd door de gastheer van de Waalse Kerk, die dat bij grotere evenementen wat betreft catering kan uitbesteden aan derden. Ook zorgt hij voor de aanwezigheid van bedienend personeel en overige service verlening.

3.2 Cultuur.

De realisering van de culturele activiteiten wordt, naast de door de Stichting georganiseerde activiteiten, voor een belangrijk deel ingevuld door de Stichting Cultuur tijdens het Middaguur. Deze stichting werd in 1984 als werkgroep ingesteld op initiatief van de toenmalige afdeling cultuur van de gemeente Breda. Op verzoek van de gemeente Breda is van de werkgroep per 1 januari 2020 een stichting gemaakt. De stichting heeft tot taak musici en andere kunstbeoefenaars de gelegenheid te bieden in de Waalse Kerk hun artistieke prestaties te tonen aan een breed geïnteresseerd publiek. Vermeldenswaard is dat aan de voormalige werkgroep op 21 november 1997 de cultuurprijs van de stad Breda – de Nassau Breda Prijs – werd toegekend.

Van de culturele activiteiten kan het volgende overzicht worden gegeven:

1. vocale en of instrumentale muziekuitvoeringen in de vorm van “inloopconcerten”, eventueel als try-out ter voorbereiding op een examen of een concert;
2. expositie van kunstwerken. Tentoonstellingen worden doorgaans geopend op vrijdag, bij “Cultuur tijdens het Middaguur”, dus met een muzikale uitvoering; daarbij is heffing van entreegelden toegestaan onder volledige verantwoording van de huurder.
3. de presentatie van een boek of dichtbundel;
4. demonstratie van hobby’s.
5. het houden van repetities door koren en/of (onversterkte) muziekensembles.

3.3 Maatschappelijk en zakelijk.

De Waalse Kerk is bij besluit van de gemeenteraad van Breda aangewezen om in bijzondere omstandigheden of indien dat wordt gewenst te dienen als een van de plaatsen waar buiten het gemeentehuis een burgerlijk huwelijk kan worden gesloten. Daarnaast vinden ook kerkelijke inzegeningen van huwelijken in dit gebouw plaats.

Vergaderingen voor groepen tot maximaal 12 personen kunnen plaats vinden in de consistoriekamer. Seminars, symposia, kleine congressen, themadagen en vergaderingen voor grotere groepen vinden plaats in de kerk.

Door diverse onderwijsinstituten wordt de kerk gehuurd voor diploma-uitreikingen.

3.4 Samenvatting gebruik.

Uit de voorgaande paragrafen kan worden vastgesteld, dat de kerk wordt verhuurd voor:

- kerkdiensten en meditatieve bijeenkomsten,
- burgerlijke alsook kerkelijke huwelijken met nevenactiviteiten,
- lezingen, cursussen en vergaderingen,
- repetities van b.v. koren, dansscholen enz.,
- concerten,
- diploma-uitreikingen door onderwijsinstituten,
- tentoonstellingen,
- rondleidingen o.a. door de Vrije Gidsen, Breda Promotions en Gilde de Baronie,
- vrijdagmiddagconcerten door Stichting Cultuur tijdens het Middaguur”.

Het aantal bezoekers van de kerk ligt de laatste jaren op ruim 25.000. Voor een vrijwilligersteam is een maximum aantal bezoekers van circa 25.000 tot 30.000 haalbaar. Het aantal verhuurbare dagdelen zal daardoor overigens niet noemenswaardig stijgen. Een aanmerkelijke verhoging van het aantal verhuurbare dagdelen – zo al mogelijk - zou een volledig betaalde kracht vereisen, hetgeen - gezien de baten wegens verhuur - niet haalbaar is.

4. Instandhouding

4.1 Onderhoud.

De onderhoudstoestand van het gebouw is uiteraard voor het bestuur een belangrijk item. Voor onderhoud, bouwkundige zaken en restauratie is in 2021 een bouwkundige als nieuw bestuurslid de eerstverantwoordelijke binnen het bestuur.

Bovendien wordt jaarlijks door de Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant een inspectierapport uitgebracht over de onderhoudssituatie van het gebouw en adviezen over uit te voeren onderhoudswerkzaamheden.

A. Buitenonderhoud gebouw.

In 1993 heeft de Waalse Kerk meegedaan aan het zgn. MOM-project (Meerjarenplanning Onderhoud Monumenten). Een daarna ingediende aanvraag om in aanmerking te komen voor een meerjaren onderhoudssubsidie is als gevolg van ontbrekende rijksmiddelen toen afgewezen.

Voor het onderhoud aan de buitenzijde van het gebouw kon tot en met 2010 jaarlijks op grond van het Besluit rijkssubsidiëring onderhoud monumenten (Brom, art. 2 t/m 4) een subsidie worden aangevraagd van 50 % in de gemaakte kosten. Daarbij gold een maximum per jaar van € 11.344,-- aan kosten en dus een maximaal subsidie van € 5.672,--.

Vanaf 2011 is de Waalse Kerk ingestroomd in de nieuwe BRIM - regeling. Deze nieuwe regeling was veel ruimer, n.l. een maximum van € 699.000,00 aan kosten in 6 jaren en het subsidiepercentage werd vastgesteld op 65%. Het daarvoor benodigde 6-jarig onderhoudsplan, voor de opstelling waarvan aan bureau voor restauratie-architectuur BBM (Massop) opdracht werd verstrekt, beliep een bedrag van afgerond € 540.000,00.

Door de hoeveelheid ingediende plannen en het beperkte rijksbudget werd voor toekenning geloot. Onze stichting is voor 2011 niet ingeloot.

Voor 2012 is wederom een 6-jarig onderhoudsplan opgesteld. Door enige aanpassingen in de regeling kwam dit nieuwe plan uit op een bedrag van € 504.000,00. En ook nu werd door loting beslist en wederom werd onze stichting niet ingeloot.

Dit heeft er toe geleid dat na de omvangrijke restauratie in 2010 - 2011 het onderhoud in 2012 noodgedwongen moest worden beperkt tot de meest noodzakelijke werkzaamheden zoals aangegeven in het inspectierapport van de Stichting Monumentenwacht Noord - Brabant. De kosten bedroegen ruim € 12.000,00.

In april 2012 heeft staatssecretaris Zijlstra in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat hij ingaande 2013 wijzigingen in het BRIM wilde uitvoeren. Naast het bepalen van de maximaal subsidiabele kosten per jaar op basis van 0,5% van de herbouwwaarde werd ook het subsidiepercentage verlaagd naar 50%.

In die brief is een aparte passage opgenomen inzake kerkenstrategie. Bij de aanvraag

van subsidie zal een verklaring van de kerkeigenaar / beheersstichting worden gevraagd inzake bestendig gebruik voor de zesjarige planperiode. Vanwege het multifunctionele gebruik van de Waalse Kerk kon deze verklaring zonder meer worden afgegeven.

Bij de uitwerking van de nieuwe regeling voor 2013 is een geweldige versobering van het subsidiabele onderhoud tot stand gekomen door opneming van de 0,5% norm van de herbouwwaarde en een beperking tot uitsluitend noodzakelijk onderhoud.

Na jaren van negatieve beslissingen is onze aanvraag 2014 gehonoreerd. Daarbij werd echter een deel van de herbouwwaarde buiten beschouwing gelaten. Ons ingediende bezwaar werd bij besluit van de minister van OCW van 10-12-2014 gegrond verklaard en de subsidiabele kosten werden vastgesteld op € 180.273,00 en het subsidie voor 2015-2020 op € 90.137,00 zijnde 50% van de subsidiabele kosten.

In verband met duur steigerwerk is aan de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed toestemming gevraagd en gekregen om een groot deel van de meest noodzakelijke onderhoudswerken in één keer uit te voeren. Ook het verzoek tot eerdere uitbetaling van voorschotten werd gehonoreerd. In 2019 en 2020 zijn de laatste werkzaamheden van het BRIM plan uitgevoerd.

De afrekening van het resterende subsidiebedrag ad € 9.014,00 is na verantwoording in 2020 uitgekeerd.

De reserve groot onderhoud bedraagt per ultimo 2020 afgerond € 58.000,-- Door de niet of slechts zeer beperkte mogelijkheden van verhuur wegens Corona ontstond de mogelijkheid om zonder omzetverlies de lang gekoesterde wens om het binnenschilderwerk (gewelven en wanden boven balkonhoogte) te laten uitvoeren. De beschikking over de reserve groot onderhoud voor dit werk alsmede voor een aantal ander uitgaven zal naar huidige raming circa € 31.000,00 bedragen. Daarom is aanvulling van deze reserve in komende jaren noodzakelijk. Voor komende jaren moet rekening worden gehouden met thans nog niet uitgevoerde kosten van noodzakelijk herstel van voegwerk tot een bedrag van circa € 75.000,00 (inclusief beperkt steigerwerk) en een volledige buitenschilderbeurt van kozijnen, deuren, dakkapellen en boeiboorden tot een bedrag van naar schatting € 27.500,00.

B. Binnenonderhoud gebouw en installaties.

De Waalse Kerk heeft zich in de afgelopen jaren een gepaste plaats veroverd in de Bredase gemeenschap. Niet alleen bij cultuurminnend Breda, maar ook voor diverse maatschappelijke doeleinden wordt de kerk steeds vaker gebruikt. Om de verworven positie te behouden c.q. te versterken, zal de Waalse Kerk aan steeds hogere gebruiks- en kwaliteitseisen moeten voldoen.

Daarom is niet alleen goed en regelmatig onderhoud van groot belang maar zal ook qua technische gebruiksmogelijkheden aan de huidige eisen moeten worden voldaan.

Zo is enige jaren geleden de geluidsinstallatie compleet vernieuwd, is de kerk aangesloten op internet, kan bij verhuur gebruik worden gemaakt van een beamer en is de vleugel vervangen door een professionele kleine orkestvleugel. Door aankoop van 25 nieuwe knopstoelen is het aantal zitplaatsen naar het minimaal gewenste niveau

gebracht. Nog in 2012 is de gehele verlichting, die sterk verouderd was, aangepast en vernieuwd met LED lampen. Hierdoor wordt bespaard op energiekosten.

Nog vermeldenswaard is dat het luidklokje – dat in 2019 met instemming van de Consistoire van de Waalse Gemeente op de Nassaudag de naam kreeg van “ La Cloche René de Chalon “ - in 2020, na regelmatig vastlopen, moest worden gerestaureerd. Daarbij is door een gespecialiseerd bedrijf het klokje in dat jaar volledig schoongemaakt, is het draaimechanisme vernieuwd en is een deel van het luidtouw vervangen.

Installatie van videocamera's voor gewenste opnamen door de huurder wordt thans overwogen en onderzocht.

De uit 1999 daterende cv. installatie moest in 2016 door onherstelbare mankementen worden vernieuwd. In het omvangrijke buizensysteem van het ketelhuis zal op korte termijn nog vernieuwing c.q. reparatie nodig zijn wegens kleinere lekkages. De kosten daarvan moeten worden geschat op circa € 4.500,00

Inspectie van het gebouw en onderhoud van de brandblusapparatuur, de noodverlichting en bliksembeveiliging alsmede het onderhoudscontract van centrale verwarming kosten circa € 2.500,-- per jaar.

Voor incidenteel schilderwerk, vervanging ruiten, kleine reparaties alsmede onderhoud en reparatie van verlichting- en geluidsinstallatie dient rekening gehouden te worden met een jaarlijks bedrag van gemiddeld € 5.500,--.

C. Reservering voor vervanging inventaris en installaties.

In het verleden zijn uitgaven voor inventaris en installaties, zoals verwarming, geluid, projectie, opnameapparatuur en verlichting, met de grootst mogelijke moeite gerealiseerd uit eigen middelen, éénmalige investeringssubsidies van de gemeente Breda en door subsidies en sponsoring door derden.

De continuïteit vereist dat hiervoor in het jaarlijkse budget middelen kunnen worden vrijgemaakt dan wel gereserveerd. Uiteraard zal onze Stichting zich blijven inspannen om in voorkomende situaties bijdragen van derden te verwerven.

Het is echter alleszins verantwoord voor vervanging van meubilair, keukeninrichting, ventilatie, geluid- en lichtinstallatie e.d. een jaarlijks bedrag te reserveren van circa € 8.000,--.

Door de grote uitgaven in 2016 voor renovatie toiletten, schilderwerk consistoriekamer en hal, vervanging c.v. installatie, vernieuwing meterkast en aanbrengen overspanningbeveiliging alsmede aanpassing verlichting en raambekleding in de consistoriekamer moest de reserve voor vervanging inventaris en installaties volledig worden ingezet. In komende jaren zal deze reserve dan ook weer opnieuw moeten worden aangevuld om noodzakelijke vervangingen te kunnen realiseren.

Resumerend kan de volgende opstelling worden gemaakt voor kosten in de komende 4 jaren :

- buitenonderhoud gebouw in de komende 4 jaren (zie onder A)	€ 102.500,00
- reparatie buizensysteem ketelhuis centrale verwarming	“ 4.500,00
-onderhoud bliksembeveiliging, brandblusapparatuur, noodver-	

lichting, inspectie monumentenwacht en het onderhoudscontract voor de centrale verwarming per jaar € 1.500,00	= “	6.000,00
- overig onderhoud en kleine reparaties per jaar € 5.500,00	= ”	22.000,00
- groot onderhoud binnen	"	15.000,00
- vervanging inventaris en installaties per jaar € 8.000,--	= “	<u>32.000,00</u>
 Totale kosten in de komende 4 jaren	 €	 <u>182.000,00</u>

Per jaar is dit een bedrag van € 45.500,00 en als volgt te splitsen:

- onderhoud en kleine reparaties	€	5.500,00
- onderhoud gebouw buiten c.q. reservering	“	25.625,00
- onderhoud gebouw binnen c.q. reservering	“	6.375,00
- vervanging inventaris/installaties c.q. reservering	“	8.000,00

D. Gewenste aanpassing van het gebouw.

Aandacht voor energiebesparing en klimaatbeheersing is een hot item. In verband daarmee heeft ons bestuur enige jaren terug al besloten flink te investeren in vervanging van alle lampen door LED verlichting. Bovendien was het in 2016 noodzakelijk de c.v. installatie te vervangen, welke eveneens energiezuiniger is.

Verdere maatregelen zouden kunnen zijn het aanbrengen van dubbele beglazing in de kerk. Eerdere verzoeken voor het aanbrengen daarvan aan de buitenzijde zijn destijds door de afdeling Welstand van de gemeente afgewezen.

Het lijkt ons bestuur dat plaatsing aan de binnenzijde geen bezwaar zal kunnen opleveren. De prioriteit gaat dan uit naar de straatzijde van de kerk omdat dat ook een geluiddempend effect zal hebben, hetgeen tijdens uitvoeringen zeer welkom zou zijn.

In de zomer moet vaak worden gewerkt met ventilatoren vanwege niet goed beheersbare temperatuur. Aan de zijde van het Begijnhof zijn in één van de glas in lood ramen 2 openslaande ramen aangebracht voor een betere ventilatie. Voor een nog betere doorstroming wordt onderzocht om ook aan de straatzijde 2 openslaande ramen te plaatsen.

Een voorzichtige schatting van deze maatregelen levert na ingewonnen informatie een raming op van circa € 65.000,--

Wij realiseren ons dat een dergelijke uitgave slechts mogelijk is met extra middelen van rijk, provincie of gemeente.

4.2 Restauratieplicht.

De Waalse Kerk is een zeldzaam exemplaar van een oorspronkelijk middeleeuwse kapel, die veel elementen uit de oudste tijd mocht behouden.

De Waalse Kerk of Wendelinuskapel is gesticht door Johanna van Polanen, vrouw van Engelbrecht van Nassau, heer van Breda. De Waalse Kerk wordt voor het eerst vermeld in 1438. De kapel, gewijd aan de H. Wendelinus, maakte oorspronkelijk deel uit van een groot residentiecomplex, het huis Valkenberg. Van dit grote middeleeuwse complex, dat zich uitstrekte tussen de middeleeuwse stadsmuur in het noorden en de

bebouwing langs de Catharinastraat in het zuiden, is praktisch alleen de Wendelinuskapel of Waalse Kerk bewaard gebleven.

Het is dus niet verwonderlijk dat het pand is aangewezen als beschermd rijksmonument als bedoeld in de Monumentenwet.

Ingevolge de met de Waals Hervormde Gemeente, als eigenaresse van het pand, gesloten gebruiksovereenkomst heeft onze Stichting de verplichting om het gebouw in zo goed mogelijke staat te onderhouden en indien nodig restauratiewerkzaamheden uit te voeren.

Bij de grootscheepse restauratie, die in 1978-1983 plaats heeft gevonden, zijn een aantal gebreken niet aan het licht gekomen. Zo moest in een later stadium de kapconstructie ingrijpend worden gerestaureerd. Door aantasting van de bonte knaagkever bleken de opleggingen van de eikenhouten trekbalken ernstig verzwakt. Daarnaast was sprake van het uitwijken van de kapconstructie. Voor herstel en stabilisering van de kapconstructie dienden ingrijpende voorzieningen te worden aangebracht. Vervolgens bleek in 1994 dat de stijlen van de Angelus - klokkentoren zodanig waren verrot, dat urgent herstel noodzakelijk was.

Geheel onverwacht en ook niet blijkend uit de jaarlijkse inspectierapporten van Monumentenwacht is onze stichting in 2009 geconfronteerd met een noodzakelijke omvangrijke restauratie van kap en spits (klokkentoren) alsmede van de unieke Catharinadeur van de vroegere Begijnhofkerk.

Door een provinciaal subsidie van € 225.000,- kon in 2010 en begin 2011 deze restauratie worden uitgevoerd. De gezamenlijk kosten daarvan hebben afgerond € 312.000,- bedragen, zodat onze stichting tot een bedrag van € 87.000,- over voor restauratie gereserveerde middelen moest beschikken.

Ons bestuur was bijzonder verheugd dat de Provincie Noord-Brabant bij besluit van 6 maart 2015 onze stichting een subsidie heeft verleend van € 113.804,00 zijnde 70% van de subsidiabel verklaarde restauratiekosten van € 162.576,00.

Toestemming is gevraagd en verkregen om deze subsidie te mogen gebruiken voor de restauratie van het dak van het schip en de torenspits waardoor de anders in komende jaren noodzakelijke vervanging van het lei- en loodwerk kon plaats vinden. Gelukkige bijkomstigheid was dat er niet opnieuw hoefde te worden gesteigerd vanwege de aanwezigheid daarvan voor het groot onderhoud in het kader van de BRIM werkzaamheden. Juist vanwege die aanwezigheid heeft ons bestuur besloten om nog een aantal extra werkzaamheden uit te voeren. Daardoor hebben de totale restauratiekosten € 190.482,76 bedragen en moest tot een bedrag van € 76.678,76 worden beschikt over het restauratiefonds.

Deze reserve bedraagt per ultimo 2020 een bedrag van afgerond € 90.000,00.

Uit de navolgende opstelling van nog noodzakelijke restauraties in komende jaren is aanvulling van deze reserve noodzakelijk

In eerdere bedrijfsplannen werd voor de navolgende zaken gewag gemaakt van in de nabije toekomst nog te realiseren noodzakelijke restauraties:

- de balustrade van de galerijen, de trap, de kolommen en de orgelkast zijn, tijdens de restauraties in het verleden, provisorisch behandeld vanwege gebrek aan financiële middelen. Daardoor is het interieur van de Waalse Kerk nog niet in authentieke stijl teruggebracht. De geraamde kosten belopen minimaal € 50.000,-
- de vloertegels in de kerk zijn zgn. Boomse plavuizen, die bij de grote restauratie in

1978-1983 werden aangebracht. Zij blijken vervaardigd te zijn van te zacht materiaal. Na onderzoek door het centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschappen in Amsterdam is jaren geleden, op advies, besloten als tijdelijke maatregel de tegelvloer te impregneren. Het laat zich aanzien dat deze oplossing op termijn niet afdoende zal zijn. Wel is tijdelijke oplossing gevonden in behandeling van de vloer met een acrylwas. Daardoor is het euvel dat de vloer vergruist, waardoor vleugel, orgel en muren regelmatig van rood stof moesten worden ontdaan grotendeels opgelost. Toch zal op termijn moeten worden overwogen om de vloer te vervangen. De kosten voor een nieuwe vloer worden thans voorzichtig geraamd op ongeveer € 175.000,-- inclusief vervanging van de vloerverwarming.

Naast bovenstaande thans bekende restauraties, die in de nabije toekomst nodig c.q. wenselijk zijn, is het noodzakelijk om met “onvoorziene” restauraties rekening te houden. Een latere aanbouw aan de straatzijde, aansluitend op de poort naar het begijnhof, vertoont aanmerkelijke verzakking. Voorlopig kan scheurvorming aan de binnenzijde nog redelijk aan het zicht worden onttrokken door provisorische maatregelen. De verzakking zal blijven voortduren zodat kostbare funderingsmaatregelen nodig zullen zijn. Een bedrag van € 50.000,-- komt niet overdreven voor. Tevens is duidelijk geworden dat ook een renovatie/restauratie van het unieke Königs orgel aan de orde moet komen. Inclusief schoonmaken, opnieuw intoneren en schilderen verguldwerk worden deze kosten geraamd op circa € 72.000,--

Naast de hiervoor genoemde restauraties om het interieur in de authentieke stijl terug te brengen is het een al lang gekoesterde wens en ook een reeds met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed besproken wens om in het koor links boven de preekstoel het glas in lood raam terug te brengen. Uit foto's van vóór de grote restauratie in 1983 blijkt dat raam daar oorspronkelijk te hebben gezeten. Waarschijnlijk uit geldgebrek en de te dure herstelwerkzaamheden van dat raam is toen besloten om dat paneel dicht te metselen. Voorzichtige schatting van de kosten voor het in oorspronkelijke staat terug brengen van dat raam belopen een bedrag van circa € 95.000,00

Resumerend kan dan ook de volgende opstelling worden gemaakt:

- het terugbrengen van het interieur in de authentieke stijl	“ 50.000,--
- vervanging tegelvloer, inclusief vloerverwarming	“ 175.000,--
- “onvoorziene” noodzakelijke restauraties	“ 50.000,--
- renovatie/restauratie Königs orgel	“ 72.000,--
- herplaatsen oorspronkelijk raam boven koor	“ 95.000,--
Totaal restauratiekosten voor de komende 10 jaren	€ 442.000,--
	=====

Zonder extra rijkssubsidie of een beroep op de bij de provincie te verdelen beschikbare middelen zullen prioriteiten gesteld moeten worden en moeilijke keuzes worden gemaakt.

Een reservering van € 20.000,00 per jaar in de komende 10 jaar lijkt dan ook niet overdreven uitgaande van een beroep op onder andere provinciale subsidies.

4.3 SIM plan 2022-2027

Na afloop van de BRIM regeling voor subsidiëring van het 6 jarig onderhoudsplan voor 2015-2020 is op verzoek van onze Stichting aan onze architect – met machtiging van de in feite aanvragende eigenaar, in casu de Waalse Gemeente Dordrecht – Breda - Middelburg, opdracht verstrekt voor de opstelling van een nieuw 6 jarig onderhoudsplan volgens de nieuwe SIM regeling (Subsidie Instandhouding Monumenten). Dit plan is op 29 maart 2021 ingediend bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Uitgaande van inloting - waarbij de kans op 75% mag worden geschat - mag worden gerekend op subsidiabel te verklaren kosten van € 153.000,00.
Bij een subsidiepercentage van 65% betekent dit een subsidie van € 99.450,00.

In het plan is € 33.000,00 onderhoud en herstel orgel meegenomen. Omdat het orgel eigendom is van de Waalse Gemeente is afgesproken, dat bij acceptatie van die kosten in het plan, het niet subsidiabele deel zal worden terugbetaald aan onze Stichting uit het bij de Waalse Gemeente bestaande orgelfonds.

In de meerjarenbegroting 2022-2025 is met de consequenties en acceptatie van het ingediende SIM plan rekening gehouden. Daarbij is gemakshalve gerekend met de verdeling van kosten over 6 jaren en de daarbij behorende bevoorschotting van 90%. Uiteraard zal uitvoering een ander verloop hebben dan het 6 jarig gemiddelde.

Dekking van de kosten SIM plan zal zo mogelijk worden opgevangen in de jaarlijkse exploitatie. Afhankelijk van de planning en uitvoering zullen de ramingen in de meerjarenbegroting en begrotingen voor volgende jaren moeten worden aangepast.

Bij eventuele versnelde uitvoering van werkzaamheden zal - net als onder de BRIM regeling is geschied - aanpassing van de bevoorschotting worden aangevraagd.

5. Bestuurssamenstelling en Personeel.

5.1 Samenstelling en taakverdeling bestuur.

Ingevolge de statuten van 23 april 1985 dient het bestuur van de Stichting tenminste te bestaan uit vijf leden.

Drie leden van het bestuur worden benoemd door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Breda en twee leden door de Consistoire van de Waalse Kerk Dordrecht - Breda.- Middelburg.

Op dit moment is de samenstelling en taakverdeling van het bestuur als volgt:

Mr. W.M.M. van Fessem	voorzitter
Mevr. G.C. van Strijen-van Brink	secretaris
G.A.J. Schouten	penningmeester
R.N.J. de Bonth	bestuurslid bouwkundige zaken
Mevr. E.W. Sijaranamual	bestuurslid namens Waalse gemeente
Mr. J.B.A.M Hendrix	bestuurslid namens Waalse gemeente

5.2 Beheer en exploitatie.

Het bestuur heeft als gastheer de heer Marcel Dalinghaus aangesteld .

Hij regelt de verhuringen en treedt namens het bestuur als gastheer op bij alle evenementen die in de kerk plaats vinden. Naast een vergoeding voor de door hem gemaakte onkosten verzorgt hij in beperkte mate voor eigen rekening en risico de verstrekking van consumpties en catering al of niet in samenwerking met derden. De Stichting heeft geen personeel in dienstverband.

6. Geactualiseerde begroting 2021

In het jaarverslag 2020 zijn de gevolgen van Covid-19 uitgebreid toegelicht. Vanaf medio december van dat jaar tot eind juni 2021 is de kerk vanwege de totale lockdown nagenoeg volledig dicht geweest voor alle activiteiten. Dit heeft uiteraard zijn consequenties voor de exploitatie.

Omdat de kerk dus nagenoeg gesloten was is daarom besloten de lang gekoesterde wens om het schilderwerk van gewelven en wanden tot balkonhoogte thans in vervulling te laten gaan. Sinds de grote restauratie in 1978 – 1983 is aan de binnenzijde van de kerk niet of nauwelijks enig schilderwerk uitgevoerd.

Daarnaast heeft ons bestuur besloten, voor oplossing van het al jaren bestaande gebrek aan archiefruimte, tot aanschaf van een aantal op het balkon te plaatsen afsluitbare archiefkasten, met behoud van de aanwezige zitplaatsen. Tot voorheen moest een deel van het archief moeizaam en niet afsluitbaar worden opgeslagen op de zolder.

Uiteraard hebben bovenstaande zaken consequenties voor de eerdere begroting 2021. Daarom is bij dit plan een geactualiseerde begroting voor dat jaar toegevoegd.

7. Meerjarenbegroting 2022- 2025.

Onze Stichting was bijzonder ingenomen met het besluit van het gemeentebestuur om in het kader van de in 1985 met de gemeente gesloten publiek private samenwerking het jaarlijkse subsidie ingaande 2018 te verhogen naar € 30.000,00.

Uit onze jaarverslagen van de afgelopen jaren moge duidelijk zijn geworden dat er in die jaren veel is gebeurd, te weten: versnelde uitvoering van het voor 2015-2020 met BRIM subsidie geplande groot onderhoud in 2015 en 2016 en - dankzij provinciaal subsidie – de restauratie van het dak van het schip en torenspits; daarnaast renovatie van toiletten en schilderwerken, vervanging van de uit 1999 daterende centrale verwarmingsinstallatie enz.

De wijze waarop al deze uitgaven konden worden gerealiseerd is in genoemde jaarverslagen uitvoerig beschreven en toegelicht.

Door een in de voorgaande jaren voorzichtig en zeer zuinig beleid konden reserves worden gevormd, overigens met instemming van de gemeente, waardoor deze uitgaven konden worden gerealiseerd.

Het zal echter duidelijk zijn, zoals blijkt uit de jaarstukken van afgelopen jaren, dat door de grote uitgaven in die jaren de reserves nagenoeg zijn uitgeput dan wel tot een onverantwoord minimum zijn gedaald.

Uit het voorliggende beleidsplan voor 2022-2025 en de bijgevoegde geactualiseerde begroting 2021 moge duidelijk worden dat ons bestuur de laatste 2 jaren noodgedwongen financieel een pas op de plaats heeft gemaakt om enigszins tot aanvulling van die reserves te komen. Immers voor komende jaren staan weer grote uitgaven te wachten.

De in de meerjarenbegroting opgenomen storting van € 15.000,-- voor restauratie is, gezien de in punt 4.2 van dit beleidsplan opgesomde restauratieverplichting, volslagen ontoereikend.

Extra subsidie van rijk, provincie of gemeente dan wel derden zal in de komende jaren onontbeerlijk zijn. In de meerjarenbegroting is deze subsidie p.m. geraamd.

De in die begroting geraamde stortingen in de reserves zullen – tenzij andere inkomsten c.q. subsidies worden ontvangen - helaas niet gerealiseerd kunnen worden.

Al met al een redelijk zorgelijk beeld. De uitgeputte of tot een onverantwoord minimum gedaalde reserves in relatie tot noodzakelijk en gewenste restauraties om dit rijksmonument op verantwoorde manier voor cultuurminnend Breda te kunnen blijven exploiteren is reden genoeg om wederom een jaarlijks gemeentesubsidie voor de periode 2022-2025 te vragen. Indexatie van het sinds 2018 geldende bedrag van € 30.000,-- zou zeer wenselijk zijn mede gezien de sterk gestegen prijzen voor onderhoudskosten.

Hoewel met name qua restauraties er nog moeilijke keuzes moeten worden gemaakt zal onze stichting er alles aan doen om de Waalse Kerk als Cultuurparel van Breda in zo'n perfect mogelijke staat te brengen en te houden.

Breda, augustus 2021

G. Schouten